

До Научното жури

утвърдено със

Заповед № РД-38-377/21.07.2021г.,

изменена със

Заповед № РД-38-406/28.07.2021г.

на Ректора на

СУ „Св. Климент Охридски“

С т а н о в и щ е

от доц. д-р Тания Николаева Бузева
доцент по търговско право в
Катедра „Гражданскоправни науки“
Юридическия факултет на
СУ „Св. Климент Охридски“

относно дисертационния труд на
Стоян Панайотов Иванов,
докторант на самостоятелна подготовка
към Катедра „Теория и история на държавата и правото“
при Юридическия факултет на
СУ „Св. Климент Охридски“

на тема:

„Дружествата на публиканите“

представен за придобиване на образователна и научна степен „доктор“,
Област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки,
Професионално направление: 3.6. Право (Римско частно право)

Уважаеми членове на научното жури,

Като член на Научното жури, назначено със Заповед № РД-38-377/21.07.2021 г., изменена със Заповед № РД-38-406/28.07.2021 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ за защита на дисертационния труд на докторанта Стоян Панайотов Иванов на тема: „Дружествата на публиканите“ за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по Професионално направление „3.6. Право (Римско частно право)“ в СУ „Св. Климент Охридски“ представям следното становище:

1. Информация за докторанта

Стоян Панайотов Иванов е роден на 28.01.1988г. Средното си образование е завършил в Националната гимназия за древни езици и култури „Константин Кирил Философ“ в София, откъдето произхождат познанията му по класическите езици. Завършил е висшето си юридическо образование в Юридическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“ през 2013 г., магистър по право.

От август 2010 г. до април 2011 г. в рамките на програмата за студентска мобилност „Еразмус“ се е обучавал в Юридическия факултет на Миланския Държавен университет. Като студент през 2012 г. е участвал е в проекта „Императорски конституции издадени в Сердика“ (*De constitutionibus principum Serdicae datis*) под ръководството на проф. д.ю.н. Малина Новкиришка-Стоянова. През 2015 г. има двумесечна специализация в UNIDROIT – международен институт за унификация на частното право в Рим, Италия. Има редица други пребивавания в чуждестранни университети с изследователска цел, участия в научни

проекти и форуми. От 2015 г. е секретар на Балканската асоциация по римско право и римскоправна традиция „*Societas pro iure Romano*“, а също и секретар на електронното списание IUS ROMANUM.

През периода 2014 - 2018 г. Стоян Панайотов Иванов е редовен асистент, а след 2018 г. хоноруван асистент по дисциплината „Римско частно право“ в Катедра „Теория и история на държавата и правото“ при Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

От ноември 2018 г. Стоян Панайотов Иванов е зачислен като докторант на самостоятелна подготовка по докторска програма „Римско частно право“ в Катедра „Теория и история на държавата и правото“ при Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ (Заповед № РД 20-1705/29.10.2018 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“). След изпълнение на учебния план по докторската програма и след успешно проведена вътрешна защита докторантът е отчислен предсрочно, а представеният дисертационен труд е насочен към публична защита (Заповед № РД 20-1392/20.07.2021 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“).

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за защита дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника за неговото приложение.

Дисертационният труд на тема „Дружествата на публиканите“ е в обем от 365 страници. Работата е логично и последователно структурирана, като съдържа увод, три глави (всяка от тях с по четири вътрешни раздела) и заключение. Научният апарат обхваща 1029 бележки под линия. Използваната литература се състои от 217 заглавия, от които

29 на български език и 188 на чужди езици, предимно на италиански, английски, френски и испански език. Цитиранията са коректни и реферират към научните източници по съответните теми. Използваните латински и гръцки текстове са означени като е използвана общоприетата за класическите текстове система.

Дисертационният труд има за предмет на изследване дружествата на публиканите, които са били част от финансовия апарат на Древния Рим от последните векове на Републиката и първите векове на Принципата. Изследването е фокусирано върху дейността на дружествата на публиканите и функциите, които те са изпълнявали, правният статут и вътрешната им структура, както и отношенията им с държавата по повод възлагането и изпълнението на тях на публични функции.

3. Обща оценка на дисертационния труд и на получените научни и научно-приложни резултати

Изследването в дисертационния труд е основано на използване на интердисциплинарен подход, като същото се базира освен на анализ на римскоправната уредба и становищата на римските юристи, още и на оценка на относимите към историческия контекст социални, религиозни, политически и икономически фактори.

Поставените от автора научни задачи в изследването са решени чрез използване на комплексна методология, което е характерно за романистичните съчинения. Използвани са правно-догматичният метод, историческият и сравнително-правният методи на научно изследване, както и филологически анализ (екзегеза) на текстовете на релевантни римскоправни източници.

Може да се потвърди, че дисертационният труд постига поставените цели и задачи на изследването и достига до научен резултат, изяснявайки историческото развитие, правна характеристика и дейност на дружествата на публиканите като правен и социален феномен на онзи исторически момент.

Дисертационният труд започва с Увод, в който са обосновани актуалността и значимостта на избраната тема, дефиниран е предметът на научно изследване и поставените задачи, използваната методология и е представена структурата на работата.

Глава Първа от дисертационния труд е посветена на историческите и обществено-икономически предпоставки за дейността на публиканите в периода на края на Републиката, обусловили тяхното възникване и роля. В хода на изследването се изясняват понятията „публикан“ и „дружества на публиканите“. На базата на преглед на изворите за дружествата на публиканите се правят изводи за правната регулация в различните периоди на тяхното съществуване. Специално място е отделено на видовете дейности, които са извършвали дружествата на публиканите – събиране на публични приходи, снабдяване на римската армия, строителство на инфраструктура и експлоатация на мините.

Глава Втора от изследването е посветена на правната същност и структура на дружествата на публиканите. Тук е направено изясняване на понятието за дружество по римското право, договора за дружество и на отделните видове *corpora*. Предмет на анализ са отделните форми на сдружаване, съществували в древен Рим, като се изяснява римскоправното разбиране за правните субекти (образувания), различни от физическите лица. В този контекст се изследват структурата и особените

характеристики на дружествата на публиканите и се прави извод за тяхното съществено отграничаване от останалите форми на сдружаване.

В Глава Трета се анализират правните аспекти на дейността на публиканите. Изяснено е понятието *ultra tributa*, след което е изследван механизмът на възлагане на публичните договори чрез римския публичен търг и възлагането на публичните договори за събиране на публични приходи и за извършване на различни видове публични работи от дружествата на публиканите. Дефинират се понятията *lex locationis* и *lex censoria*. Подробно е проучена и представена запазената в Дигестите на Юстиниан правна уредба относно дейността на публиканите, а също и тази от *Lex portus Asiae* относно правото на публиканите да изземват или вземат вещи в залог.

В Заключениеето са обобщени и изложени в синтезиран вид резултатите от научното изследване и основните тези, които авторът излага и поддържа в дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд следва да бъде оценен положително. Той демонстрира задълбочените научни интереси на автора в областта на римското право и в частност теоретичните познания и научно-изследователските му способности при анализа на дружествата на публиканите като предмет на конкретното научно съчинение. Следва да бъде отбелязано детайлното проучване на научните трудове на български и чуждестранни автори, както и увереността, с която авторът спори с някои от тях.

Представлявайки първо съчинение на български език по тази проблематика, работата несъмнено ще е интересна и полезна за българската правна общност. Освен за изкушените от римското право, работата е интересна и от аспекта на проследяване на историческата

приемственост в съвременни институти като публично-частно партньорство, обществени поръчки и концесии. Интересни и оригинални са анализите на автора относно римскоправната концепция на юридическите лица и класификацията и разграниченията между различните видове сдружения, дружества и форми на сдружаване по римското право.

4. Оценка на научните приноси

Представеният дисертационен труд представлява първо цялостно монографично изследване в българската романистична литература относно дружествата на публиканите (*societates publicanorum*). Научното изследване почива върху запазените източници от историческата епоха и разглежда дружествата на публиканите в историческия, политически и социално-икономически контекст, довел до тяхната поява, като анализира правната им същност и правните аспекти на тяхната дейност.

Дисертацията притежава конкретни приносни моменти, като заслужава да бъдат отбелязани следните:

- детайлното изследване и анализ на появата, развитието и дейността на дружествата на публиканите, както и аргументите за ролята и значението им за управлението на римската държава;
- историко-правният и лингвистичен анализ на римскоправната концепция и правна уредба на юридическите лица, класификацията на персонифицираните обединения на физически лица по римското право, вкл. и тезата, че дружествата на публиканите са специфична форма на сдружаване, по-близка до персонифицираните организации на физически лица по римското право;

- изясняването и дефинирането на понятието *публикан* и *дружество на публиканите*, които са централен пункт на научното изследване; също така дефинирането на редица други понятия, за които съществуват нееднозначни интерпретации, което внася яснота в терминологичната употреба и допринася общо за развитието на правната наука - *vectigal, publica vectigalia, ultro tributa, lex locationis, lex censoria* и др.);
- анализът на правната природа на дружествата на публиканите в контекста на римската уредба на сдружаванията, изследването на тяхното устройство и вътрешно-организационна структура, което дава основание за направената с известни уговорки теза на автора, че същите могат да бъдат разглеждани като първообраз на съвременните търговски дружества;
- анализът на дейността на дружествата на публиканите от гледна точка както на публичното, така и на римското частно право в аспекта на възлагане на публични функции на римската държава на обособени организации на частни лица, вкл. и подробният анализ на процедурата на публичния търг в Рим;
- проведеният критичен анализ на опитите в романистиката за пряко транспониране на римскоправните понятия към съвременните понятия за публични предприятия, търговски дружества, концесии, обществени поръчки, публични договори и др.

Дисертационният труд има необходимото ниво на научно изследване и показва задълбочената теоретична подготовка на докторанта, както и неговия потенциал за бъдещо академично развитие.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът има множество публикации по темата на дисертационния труд, както и изобщо в областта на римското частно право. За целите на настоящата процедура се посочват само три публикации, отговарящи на изискванията, а именно:

- *„Изучаването на института на публиканите – пример за обвързване на общественно-икономическата история с правното регулиране“* – IUS ROMANUM, 2016, № 2, с. 537-558, (ID № 1752 в Националния референтен списък на НАЦИД);
- *„Вътрешната организация на дружествата на публиканите според речите на Цицерон срещу Гай Верес“* – IUS ROMANUM, 2018, № 3, с. 11-28, (ID № 1752 в Националния референтен списък на НАЦИД);
и
- *„Санкции за административни нарушения според Митническия закон за римската провинция Азия“* – В: Научни четения на тема Санкциите в правото. Сборник с доклади от научна конференция, посветена на 140-ата годишнина от приемането на Търновската конституция, организирана от катедра „Теория и история на държавата и правото“ и катедра „Наказателноправни науки“ на ЮФ на СУ, 15-16 април 2019 г. – София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2019, с. 304-319, (ID № 3798 в Националния референтен списък на НАЦИД).

Статиите са по темата на дисертацията или са пряко свързани с нея и съдържат част от приносите на дисертационния труд.

С посочените три публикации докторантът Стоян Иванов покрива изискването за необходимия минимален брой от 30 наукометрични точки от публикации в рецензирани издания, регистрирани в Националния

референтен списък на НАЦИД за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

6. Оценка на автореферата

Изготвеният от дисертанта автореферат съответства на съдържанието на дисертацията. Същият представя синтезирано предмета и задачите на изследването и използваните методи. Представена е структурата и обема на работата и в обобщен вид съдържанието на дисертационния труд по глави, което дава напълно ясна представа за изследваните проблеми и застъпените тези в него.

В автореферата е представено виждането на автора за научната новост и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Авторефератът съдържа информация и данни относно публикациите на автора по темата на дисертационния труд.

7. Заключение

Представеният от Стоян Панайотов Иванов дисертационен труд на тема „Дружествата на публиканите“ представлява цялостно и завършено научно съчинение по тема, която досега не е изследвана в българската романистична литература. Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни приноси в областта на римското частно право.

Представената дисертация отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България за придобиване на научната и образователна степен „доктор“. На базата на това научно съчинение, както и на представените публикации по темата може да се потвърди, че докторантът Стоян Иванов притежава задълбочени

теоретични знания по специалността римско частно право и способност за самостоятелни научни изследвания.

Изразявам изцяло положителната си оценка за представения за защита дисертационен труд и предлагам на уважаемото жури да присъди на дисертанта Стоян Панайотов Иванов образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Римско частно право“, Професионално направление „3.6. Право“.

София, 20.09.2021 г.

доц. д-р Таня Бузева